

Міністерство освіти і науки України

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра української мови та літератури

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИСКУРС ТА ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів ступеня вищої

освіти _____ магістр _____

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (українська мова та література)

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізації _____

Слов'янськ – 2016 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ української мови та літератури

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Біличенко О.Л., доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри української мови та літератури

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Лисенко Н. В., к. філол. н., доцент кафедри української мови та літератури

Рубан А. А., к. філол. н., доцент кафедри російської мови та літератури

Рекомендовано до впровадження
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

« 17 » _____ лютого _____ 2016 р.
протокол № 2

Проректор з науково-педагогічної
роботи _____

С. О. Чайченко

ВСТУП

Навчальна програма дисципліни «Дискурс та теорії комунікації» складена відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю «014 Середня освіта (українська мова та література)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні концепції дискурсу як особливого виду комунікації.

Міждисциплінарні зв'язки:: прикладна лінгвістика, мовознавство, літературознавство.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Теоретичні основи дискурсу.
2. Основи теорії комунікації.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Дискурс та теорії комунікації» є ознайомлення здобувачів з теоретичною базою формування лінгвістичних аспектів дискурсології та закономірностями її становлення, вивчення лінгвістичних, екстралінгвістичних та паралінгвістичних засобів, які використовуються в дискурсі, а також в підготовці здобувачів до активної участі в процесі комунікації, вмінні оформити інформацію в вербальну форму, навчати здобувачів спілкуванню з використанням різних мовленнєвих моделей.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Дискурс та теорії комунікації» є:

- вивчення поняття та основних характеристик дискурсу як особливо відомих для діяльності вчителя-філолога;
- сформулювати основні види та задачі різних типів дискурсів та проаналізувати їх головні особливості;
- знати час виникнення та розвиток комунікації;
- засвоїти основні визначення та концепції функціонування соціальних комунікацій;
- формувати та структурувати моделі комунікації.

1.3. За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- базові уявлення про лінгвістичні методи дослідження, розуміння загальнонаукових термінів та понять;
- володіння методами дослідження та аналізу лінгвістичних понять та закономірностей;
- знання системи української мови та закономірностей її функціонування;
- здатність реалізувати отримані знання в професійній діяльності на практиці;
- здатність використовувати теоретичні знання лінгвістичних дисциплін для вирішення практичних завдань;
- сенситивність до можливостей адаптації матеріалу відповідно до умов загальноосвітніх навчальних закладів;
- уміння застосовувати різні методичні ситуації в залежності від навчального контексту.

спеціальні:

- здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі філології;
- здатність використовувати професійно профільовані знання й

практичні навички в галузі філології та методики викладання української мови;

– здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами теоретичних філологічних дисциплін;

– здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі філологічних наук;

– здатність поєднувати практичну і професійно-педагогічну цілі з реалізацією виховної загальноосвітньої та розвиваючої функції;

– здатність та готовність реалізувати одержану підготовку в своїй майбутній діяльності;

– здатність володіти навичками роботи з комп'ютером на рівні користувача, використовувати інформаційні технології для рішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дискурсу.

Дискурс. Дискурсивний аналіз.

Структура дискурсу

Дискурсивні фактори лексичних, морфо-синтаксичних та фонетичних явищ

Теорії дискурсу

Методи дискурсивного аналізу

Змістовий модуль 2. Основи теорії комунікації.

Теорії комунікації в системі наук.

Формування та розвиток теорії комунікації.

Джерела та основи парадигми масової комунікації.

Розвиток теорії інформації і комунікації.

Комунікативний процес.

3. Рекомендована література

Основна

1. Белецкий А. И. Об одной из очередных задач историко-литературной науки: (изучение истории читателя) / Александр Иванович Белецкий // Введение в литературоведение / под ред. П. А. Николаева, А. Я. Эсалнек. – 4-е изд., перераб. и доп. – М., 2006. – С. 408 – 411.

2. Біличенко О.Л. Художня література в інформаційно-комунікаційному просторі сучасності: монографія / О. Л. Біличенко. – Слов'янськ: СДПУ, 2012. – 351 с.

3. Гетьманець М.Ф. Сучасний словник літератури і журналістики / М. Ф. Гетьманець, І. Л. Михайлин. – Х. : Прапор, 2009. – 384 с.

4. Завадський Ю. Р. Віртуальна література. Нарис типології та поетики: монографія / Ю. Р. Завадський. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 130 с.

5. Коновець О. Ф. Масова комунікація: теорії, моделі, технології: навч. посіб. / О. Ф. Коновець. – К.: ЛГУ, 2009. – 266 с.

6. Література. Теорія. Методологія / укладач Д. Уліцька. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 544 с.

7. Почепцов Г. Г. Соціальний інжиніринг: соціо- і психотехніки управління великими масами людей / Г. Г. Почепцов. – К.: Алтерпрес, 2010. – 254 с.

8. Публіцистика: Масова комунікація: медіа-енциклопедія / пер. К. Макєєв, П. Демешко; [за заг. ред. В. Ф. Іванова]. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2007. – 780 с.

9. Різун В. В. Теорія масових комунікацій / В. В. Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.

Додаткова

1. Бебик В. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технологія, техніка паблікрілейшнз: монографія / Валерій Бебик. – К.: МАУП, 2005. – 440 с.

2. Белоусов К. И. Эмоциональное пространство текста / Константин Игоревич Белоусов // *Alma mater: вестник высшей школы*. – 2005. – № 7. – С. 23 – 24.
3. Берегова О. М. Комунікація в соціокультурному просторі України : технологія чи творчість? / О. М. Берегова. – К. : Изд-во НМАУ, 2006. – 387 с.
4. Біличенко О. Л. Етапи комунікації в системі «література» / О. Л. Біличенко // *Вісник Харк. держ. акад. культури : збірник наукових праць*. – Х. : ХДАК, 2012. – Вип. 38. – С. 134–141.
5. Біличенко О. Л., Тортика О. О. Інформаційно-комунікаційний простір як відображення сучасного соціокультурного середовища / О. Л. Біличенко, О. О. Тортика // *Вісник Харк. держ. акад. культури : збірник наукових праць*. – Х. : ХДАК, 2010. – Вип. 30. – С. 80–88.
6. Біличенко О. Л. Комуникативний зв'язок тексту і реальності в системі «література» в постмодерну епоху / О. Л. Біличенко // *Соціальні комунікації сучасного світу : науково-теоретичний збірник* / гол. ред. О. М. Холод. – Запоріжжя, 2009. – С. 163–165.
7. Блум Г. Західний канон : книги на тлі епох / Гарольд Блум; [пер. Р. Семківа]. – К. : Факт, 2007. – 720 с.
8. Буряк В. Д. Комунікація і текстовий дискурс / В. Д. Буряк // *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. – 2010. – № 3. – С. 4 – 7.
9. Ван Дейк Тойн А. Дискурс и доминирование [Електронний ресурс] / Тойн А. Ван Дейк // *Современный дискурс-анализ : электронный журнал*. – 2009. – Вып 1. Т. 1. – Режим доступа: www.discourseanalysis.org/ada1_1.pdf.
10. Горовий В.М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / В. Горовий; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : [НВЦ НБУВ], 2010. – 356 с.
11. Дорофеев Ю. В. Текст как единица дискурса / Ю. В. Дорофеев // *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. – 2006. – № 2. – С. 193 – 197. – Серия Филология. Т. 19 (58).

12. Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации. Часть IV. Информационное общество : монография / В. Ф. Иванов. – К. : ЦВП, 2010. – 425 с.
13. Иванов В. Ф. Масова комунікація як соціальне явище [Електронний ресурс] / В. Ф. Иванов // Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Т.Г. Шевченка. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=118>
14. Иванов В. Ф. Структура і зміст соціології масової комунікації [Електронний ресурс] / В. Ф. Иванов // Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Т.Г. Шевченка. – Режим доступу : <http://www.journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1275>
15. Иванова О. А. Сад літератури в журнальній оптиці сучасності : Медіакомунікації з, для і про літературу : монографія / Олена Иванова. – Одеса : Астропринт, 2009. – 368 с.
16. Лапко О. Категорія автора у світлі художньої комунікації і системного розуміння літературного твору / О. Лапко // Вісн. Львів. Ун-ту. – 2005. – Вип. 33, ч. 1. – С. 68.
17. Маклюэн М. Понимание медиа : внешние расширения человека / М. Маклюэн. – М. : Гиперборея, Кучково поле, 2007. – 462 с.
18. Манкевич И. А. Феномен литературных коммуникаций : текст – контекст – интертекст / Ирина Анатольевна Манкевич // Славянскія літературы у кантэксте сусветнай // Slavonic Literatures within the World Context: VII Міжнар. Навук. Канф., Мінск, 12 – 14 кастр. 2005 г. : зб. навук. арт. у 3 т. / Юбеларус. Дзярж. Ун-т, філал. Фак. – Мінск, 2010. Т. 3. – С. 185 – 190.
19. Соціальні комунікації : результати досліджень – 2011 : колективна монографія [за ред. О. М. Холода]. – К. : КиМУ, 2012. – 441 с.
20. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе / Цветан Тодоров. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 162 с.

4. Форма підсумкового контролю результатів навчання: екзамен

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- усна відповідь;
- конспект, тези науково-критичної літератури;
- письмові роботи різних видів (есе, реферат, конспект);
- усна доповідь за темою;
- тестування.